

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ, МАКРО- І МІКРОЕКОНОМІКИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Вчена рада економічного факультету
протокол № 6 від «20» січня 2017 р.**

**Голова Вченої ради,
декан економічного факультету
_____ проф. В. Д. Базилевич**

ПРОГРАМА

**комплексного державного іспиту
для студентів, що здобувають вищу освіту
за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр”
галузі знань 0305 “Економіка та підприємництво”
напряму підготовки 6.030501 “Економічна теорія”**

ПОГОДЖЕНО

**Науково-методична комісія економічного факультету,
протокол № 5 від «27» грудня 2016 р.**

**Голова НМК
_____ доц. Т. М. Литвиненко**

СХВАЛЕНО

**кафедра економічної теорії, макро- і мікроекономіки
протокол № 6 від «21» грудня 2016 р.**

**Зав. кафедри
економічної теорії, макро- і мікроекономіки
_____ проф. Н.І. Гражевська**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
1. Програма комплексного державного іспиту.....	3
1.1. Економічна теорія.....	3
1.2. Макроекономіка.....	13
1.3. Історія економічних учень.....	19
1.4. Нова економіка	26
2. Порядок та форма проведення комплексного державного іспиту.....	30
3. Критерії оцінювання знань студентів.....	30

ВСТУП

Метою державного іспиту є перевірка рівня фахової підготовки бакалавра, його здатності використовувати набуті знання, уміння та навички у ході виконання своїх функціональних обов'язків в процесі здійснення ефективної професійної діяльності з урахуванням тенденцій соціально-економічного розвитку держави та особливостей функціонування організацій і підприємств.

Державний іспит проводиться як комплексна перевірка знань студентів з дисциплін, передбачених навчальним планом, з метою об'єктивного визначення рівня освітньої та професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів. Комплексний державний іспит дозволяє студентам узагальнити та систематизувати знання, здобуті під час навчання, і довести свою готовність самостійно вирішувати актуальні теоретичні та практичні завдання.

Програму державного іспиту складено відповідно до навчального плану освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Економічна теорія» з урахуванням специфіки підготовки фахівців на економічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Програма державного іспиту орієнтована на надання методичної допомоги студентам-випускникам у підготовці до комплексного державного іспиту.

Програма комплексного державного іспиту відповідає змістовним модулям комплексу дисциплін:

1. Економічна теорія.
2. Макроекономіка.
3. Історія економічних вчень.
4. Нова економіка.

1. ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ

1.1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет і методи дослідження економічної теорії

Предмет економічної теорії та еволюція його визначення різними школами світової економічної думки. Економіка й економічна теорія, їхнє співвідношення і взаємодія. Позитивна та нормативна економічна теорія.

Методи пізнання економічних процесів та явищ.

Економічні категорії та закони. Система економічних законів. Форми пізнання та використання економічних законів.

Функції економічної теорії: теоретико-пізнавальна (евристична), методологічна, практична, прогностична, виховна. Економічна теорія як теоретико-методологічна база інших економічних наук.

Економічна теорія як основа економічної політики.

Тема 2. Економічні потреби та економічні інтереси суспільства

Сутність та структура економічних потреб суспільства. Засоби задоволення людських потреб. Економічні блага та їх класифікація.

Економічний закон зростання потреб, особливості його прояву в умовах НТР. Проблема вибору як наслідок суперечності між безмежністю потреб та обмеженістю ресурсів.

Економічні інтереси. Суб'єкти та об'єкти економічних інтересів. Класифікація економічних інтересів.

Єдність і суперечності в системі економічних інтересів суспільства. Корупція та її основні форми. Механізми узгодження економічних інтересів суспільства. Лобізм та лобістська діяльність.

Мотиви та стимули ефективного господарювання.

Тема 3. Економічна система суспільства

Формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації економічного розвитку.

Економічна система, її сутність та найважливіші ознаки.

Основні структурні елементи економічної системи.

Типи економічних систем. Традиційна економічна система. Ринкова економічна система. Командно-адміністративна економічна система. Змішана економічна система.

Місце і роль людини в економічній системі.

Тема 4. Сутність та еволюція відносин власності

Сутність та структура відносин власності. Місце власності в економічній системі.

Правовий та економічний зміст власності.

Основні форми власності та їх взаємодія. Індивідуальна власність. Приватна власність. Колективна власність та її види. Корпоративна та державна власність.

Еволюція відносин власності. Трансформація відносин власності в Україні.

Об'єкти власності. Власність особи на продуктивну силу своєї праці. Власність на засоби виробництва. Власність на землю. Інтелектуальна власність. Власність на інформацію.

Новітні тенденції в розвитку відносин власності.

Тема 5. Перехідна економіка: сутність та основні риси

Перехідна економіка як закономірна стадія життєвого циклу економічної системи. Зміст перехідної економіки, її типи. Закономірності функціонування перехідної економіки.

Криза і розпад командно-адміністративної системи та об'єктивна необхідність трансформації посткомуністичних країн. Відмінності інверсійного і класичного типів ринкової трансформації. Концепції переходу посткомуністичних країн до соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Особливості первісного нагромадження капіталу в інверсійній економіці. Переструктуризація перехідної економіки у відповідності з новими закономірностями її функціонування.

Роль держави в трансформаційній економіці. Державна власність: роль, межі та тенденції розвитку в перехідний період.

Тіньова економіка, методи підрахунку її обсягів та способи детінізації.

Економічна теорія і економічна політика в перехідний період.

Тема 6. Форми організації суспільного виробництва та їхня еволюція

Сутність і основні риси суспільного виробництва. Основні елементи процесу виробництва.

Структура суспільного виробництва. Сутність та взаємозв'язок матеріального та нематеріального виробництва.

Основні фактори суспільного виробництва та їхній взаємозв'язок.

Виробнича функція у короткостроковому періоді. Динаміка сукупного, середнього та граничного продуктів для виробничої функції з одним змінним ресурсом. Закон спадної віддачі змінного фактору. Середня та гранична продуктивність змінного ресурсу. Виробнича функція з двома змінними ресурсами. Ізокванта. Заміщення ресурсів. Види виробничих функцій: класична, неокласична, лінійно-обмежена. Віддача від масштабу, графічна інтерпретація.

Технологічні можливості суспільства. Межа виробничих можливостей.

Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.

Поділ праці та спеціалізація виробництва.

Форми організації суспільного виробництва. Натуральне виробництво. Товарне виробництво та його типи. Загальні основи й суперечності товарного виробництва.

Тема 7. Товар і його властивості. Теорії цінності товару

Економічні та неекономічні блага. Товар і його властивості.

Теорії цінності: витрат виробництва, трудової вартості, граничної корисності, попиту і пропозиції.

Закон вартості, його сутність та функції.

Тема 8. Теорія поведінки споживача

Чинники, що визначають поведінку споживача. Визначення корисності: кардиналістська та ординалістська концепції.

Порядкова концепція корисності. Аксиоми порядкової концепції. Криві байдужості та їх властивості. Гранична норма заміщення.

Кількісна концепція корисності. Функція корисності. Закони Госсена.

Чинники, що обмежують попит споживача. Бюджетне обмеження.

Оптимальний вибір споживача: зміст, математична та графічна інтерпретації.

Реакція споживача на зміну доходу. Криві Енгеля. Блага високої та низької споживної якості.

Реакція споживача на зміну власної ціни блага. Побудова кривої індивідуального попиту.

Рівняння Слуцького. Ефект доходу та ефект заміщення за Хіксом та Слуцьким.

Тема 9. Теорія грошей та грошового обігу

Теоретичні концепції виникнення і сутності грошей.

Генезис грошових відносин. Історія розвитку грошей.

Функції грошей та їхня еволюція. Функціональні форми грошей.

Грошова маса. Грошові агрегати.

Грошовий обіг і його закони. Визначення кількості грошей, необхідних для обслуговування товарного обміну.

Грошова система, її структурні елементи та основні типи.

Генезис грошової системи України.

Стійкість грошового обігу. Поняття грошової реформи. Види грошових реформ.

Тема 10. Ринок, його структура та функції

Суть ринку, об'єктивні передумови його виникнення та етапи формування. Основні риси та принципи функціонування ринкової економіки.

Функції ринку та його роль у соціально-економічній системі суспільства.

Основні суб'єкти ринкової економіки.

Переваги та обмеження ринкової економіки. Позитивні й негативні екстерналії.

Структура ринку. Види ринків: предметів споживання, засобів виробництва, науково-технічних розробок та інформації, фінансів, валютний, нерухомості, робочої сили тощо.

Ринок ресурсів: зміст, структура, особливості. Порівняльна характеристика ринку ресурсів та ринку продуктів.

Ринок фінансового капіталу та його рівновага.

Особливості становлення ринкових відносин в Україні.

Тема 11. Взаємодія попиту і пропозиції на ринку

Попит та фактори, що на нього впливають. Закон попиту. Індивідуальний та ринковий попит.

Пропозиція та її фактори. Закон пропозиції. Індивідуальна та ринкова пропозиція.

Еластичність попиту: пряма, за доходом, перехресна. Еластичність пропозиції. Практичне використання поняття еластичності.

Часткова ринкова рівновага. Рівноважна ціна та обсяги. Фактори, що впливають на рівновагу на ринку. Дефіцит та надлишки. Надлишок споживача та виробника.

Єдиність та множинність ринкової рівноваги.

Вплив на рівновагу змін у попиті та пропозиції.

Стійка та нестійка рівновага. Функція надлишкового попиту. Ринкове пристосування: підходи Вальраса та Маршалла.

Павутиноподібна модель стійкої ринкової рівноваги.

Вплив держави на ринкову рівновагу.

Тема 12. Інфраструктура ринку

Сутність та складові ринкової інфраструктури. Функції інфраструктури ринку.

Біржі: товарні, фондові, фрахтові, валютні, праці, універсальні, спеціалізовані.

Біржові угоди: форвард, ф'ючерс, хеджування, онкольні, опціон, аукціон.

Посередники біржової торгівлі: маклери, брокери, дилери, джобери, «бики», «ведмеді».

Первинний та вторинний ринки цінних паперів. Види цінних паперів: акції, облигації, векселі, варанти, ваучери, сертифікати, коносаменти тощо.

Сучасні організаційні форми продажу товарів та послуг. Маркетинг.

Формування ринкової інфраструктури в Україні.

Тема 13. Конкуренція і монополія у ринковій економіці

Конкуренція, її сутність та економічні основи. Економічний закон конкуренції.

Функції економічної конкуренції. Конкурентоспроможність.

Види економічної конкуренції та методи конкурентної боротьби.

Монополія: причини виникнення, суть та основні форми. Концентрація і централізація капіталу та виробництва.

Класифікація монополій. Основні організаційні форми економічних монополій: картель, синдикат, трест, багатогалузевий концерн, конгломерат, консорціум.

Антимонопольна політика держави. Антимонопольне законодавство.

Розвиток конкурентних відносин в трансформаційній економіці України.

Тема 14. Підприємництво у ринковій економіці

Сутність підприємництва та умови його існування. Основні принципи та ознаки підприємництва. Теорії та моделі підприємництва.

Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності. Типи підприємців у сучасній ринковій економіці.

Організаційно-правові форми підприємництва. Функції підприємництва. Права, обов'язки і відповідальність підприємця.

Нові види підприємницької діяльності.

Економічні основи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 15. Підприємство (фірма) в умовах ринкових відносин

Підприємство, його суть, основні ознаки та особливості. Підприємство і фірма. Класифікація підприємств.

Сутність, ознаки, переваги та обмеження індивідуальних підприємств.

Господарські товариства, їхні види, переваги та обмеження.

Корпорація (акціонерне товариство), його переваги та обмеження. Організація та управління акціонерним товариством.

Кооперативи: сутність, ознаки, основні види.

Державні підприємства та їхні види. Спільні підприємства.

Класифікація підприємств залежно від сфер їхньої діяльності.

Великі, середні, малі підприємства. Види малих підприємств та характер їхньої діяльності.

Економічні основи розвитку та види підприємств в Україні.

Тема 16. Капітал як економічна категорія товарного виробництва

Теоретичне осмислення сутності капіталу в історії економічної думки.

Багатоаспектність аналізу конкретних форм існування капіталу. Власний та залучений капітал. Речовий, людський, інтелектуальний та соціальний капітал. Промисловий, торговельний та позичковий капітал. Реальний та фіктивний капітал. Місцевий, регіональний, національний та транснаціональний капітал.

Структура авансованого промислового капіталу. Кругооборот та оборот промислового капіталу. Час і швидкість обороту капіталу.

Моральне та фізичне зношення основного капіталу. Амортизація і відтворення основного капіталу.

Тема 17. Витрати виробництва та прибуток

Зміст і структура витрат виробництва. Бухгалтерський та економічний прибутки.

Витрати виробництва та оптимальна комбінація ресурсів. Ізокоста. Умова мінімізації витрат.

Види витрат короткострокового періоду та їх співвідношення. Загальні, постійні, змінні витрати. Середні та граничні витрати. Графічна інтерпретація.

Витрати довгострокового періоду та їх співвідношення із витратами короткострокового періоду.

Економія від масштабу. Вибір оптимального розміру підприємства.

Тема 18. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки

Аграрні відносини, їхній зміст і особливості. Суб'єкти аграрних відносин.

Форми власності на землю. Реформування земельних відносин в Україні.

Земельна рента, її сутність, види і механізм утворення.

Ринок земельних ресурсів. Ціна землі.

Агропромислова інтеграція. Агропромисловий комплекс та його структура. Становлення і розвиток ринкових відносин в агропромисловому секторі економіки України.

Державна політика регулювання й підтримки агропромислового виробництва.

Тема 19. Доходи, їхні джерела й розподіл

Сутність, види й джерела формування доходів. Номінальні та реальні доходи.

Функціональний розподіл доходів: марксистська і маржиналістська концепції.

Ціноутворення на ринку праці. Заробітна плата, її форми та системи. Пропозиція праці на основі вибору найманого працівника між доходом від роботи за наймом та дозвіллям. Особливості аналізу ринку праці на макро- та мікрорівнях. Модель оптимального вибору доходу та дозвілля. Вплив держави та профспілок на функціонування ринку праці.

Інвестування, інвестиції. Функції суб'єктів фінансового ринку. Попит і пропозиція кредитних ресурсів. Модель між часового вибору. Лінія міжчасового бюджетного обмеження. Пропозиція реального (фізичного) капіталу. Дисконтування. Внутрішня норма доходності інвестиційного проекту. Пропозиція послуг основного капіталу.

Персональний розподіл доходів.

Сімейні доходи, їхній рівень, джерела та структура.

Диференціація доходів населення. Економічна природа бідності та шляхи її подолання.

Сучасні тенденції формування та регулювання доходів населення України.

Тема 20. Економіка невизначеності, ризику і страхування

Невизначеність і ризиковість сучасної ринкової економіки. Фактори ризиковості економіки.

Головні види економічних ризиків. Методи визначення рівня ризику.

Спекуляція та її роль в умовах ринку. Способи спекулятивної біржової діяльності. Наслідки спекулятивної діяльності.

Страхування як засіб обмеження рівня ризиковості. Сутність, функції та економічний механізм страхування.

Тема 21. Загальноекономічна рівновага та суспільний добробут

Критерії ефективності. Функції суспільного добробуту. Максимізація суспільного добробуту.

Критерій та оптимум Парето. Оптимум Парето в обміні, у виробництві. Коробка Еджворта. Контрактна крива. Крива споживчих можливостей. Оптимальний випуск галузі. Оптимальне розміщення ресурсів між галузями виробництва. Оптимальна структура економіки.

Неокласична модель загальної ринкової рівноваги: модель без виробництва. Закон Вальраса. Теореми суспільного добробуту.

Неокласична модель загальної ринкової рівноваги у моделі із виробництвом.

Сутність та форми вияву зовнішніх ефектів. Методи корекції зовнішніх ефектів. Теорема Р.Коуза.

Виробництво суспільних благ. Сутність суспільних благ. Змішані блага. Оптимальність у забезпеченні суспільними благами. Суспільний вибір. Досягнення оптимуму в наданні суспільних благ за умови прямої демократії: правило однакості та правило більшості.

Тема 22. Національне виробництво і відтворення

Зміст та пропорції національного (суспільного) відтворення.

Види суспільного відтворення: звужене, просте, розширене.

Теоретичні моделі суспільного відтворення: економічна таблиця Ф. Кене, схеми суспільного відтворення К. Маркса, балансові моделі відтворення, модель «затрати-випуск» В. Леонтьєва.

Система національного рахівництва: необхідність, виникнення, зміст та цілі.

Тема 23. Фінансова система

Необхідність та зміст фінансів. Структура та функції фінансів.

Фінансова система. Державний бюджет та його функції. Головні джерела формування надходжень до державного бюджету. Форми виплат із державного бюджету. Принципи бюджетного фінансування.

Бюджетна система України.

Сутність та причини бюджетного дефіциту. Заходи щодо обмеження бюджетного дефіциту.

Державний борг і його форми. Вплив державного боргу на економіку. Управління державним боргом. Державний борг України.

Податкова система: сутність, структура, функції. Класифікація податків. Принципи та методи оподаткування.

Податкова система України: сучасний стан та перспективи розвитку.

Тема 24. Кредитна система

Необхідність, зміст та принципи функціонування кредиту.

Форми та функції кредиту.

Кредитна система та її структура. Центральний банк та його функції.

Комерційні банки як основа кредитної системи. Функції комерційних банків. Операції комерційних банків: пасивні, активні, посередницькі.

Спеціалізовані кредитно-фінансові інститути: сутність, основні функції.

Міжнародні фінансово-кредитні інститути.

Сучасний стан та перспективи розвитку кредитної системи України.

Тема 25. Теоретичні аспекти ринкової трансформації економіки України

Об'єктивні передумови та напрями ринкової трансформації економіки України. Основні чинники трансформаційного спаду економіки України.

Трансформація відносин власності та формування конкурентного середовища як стратегічний пріоритет ринкових перетворень в Україні.

Ключові проблеми та стратегічні пріоритети економічної політики України на сучасному етапі.

Сучасний стан та напрями підвищення конкурентоспроможності економіки України. Розбудова інноваційної моделі розвитку національної економіки.

Трансформація грошово-кредитної та фінансової систем України.

Проблеми та перспективи інтеграції національної економіки до глобального світогосподарського середовища.

Тема 26. Світове господарство та його еволюція

Поняття світового господарства і етапи його розвитку.

Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості розвитку міжнародного поділу праці за сучасних умов.

Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси у сучасному світі. Основні форми сучасних інтеграційних об'єднань.

Проблеми перебудови сучасних міжнародних економічних відносин. Зростання взаємозалежності і проблеми міжнародного регулювання. Новий міжнародний економічний порядок.

Роль і місце у світовому господарстві країн з розвинутою ринковою економікою, країн з перехідною економікою та країн, що розвиваються. Нові індустріальні країни. Перебудова зовнішньоекономічних зв'язків у країнах Східної Європи та колишнього СРСР.

Зовнішньоекономічна стратегія незалежної України. Основні напрями та механізм нової структури зовнішньоекономічного співробітництва.

Тема 27. Форми міжнародних економічних відносин

Сутність, форми і основні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин.

Міжнародна торгівля. Теорії міжнародної торгівлі. Торговельний баланс країни. Світова організація торгівлі.

Міжнародний рух капіталу: зміст та форми. Міжнародні кредитні відносини та міжнародний ринок позичкового капіталу.

Міжнародні валютно-фінансові відносини. Конвертованість національних валют. Валютний курс і паритет купівельної спроможності. Фіксований та плаваючий валютні курси. Платіжний баланс.

Етапи еволюції світової валютної системи. Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та інші міжнародні організації.

Міжнародне науково-технічне співробітництво: сутність, основні форми.

Сутність, причини та форми міжнародної міграції робочої сили. Сучасні тенденції та наслідки міжнародної міграції робочої сили.

Тема 28. Глобалізація економіки

Глобалізація як закономірний процес світогосподарського розвитку. Основні чинники глобалізації. Форми вияву глобалізації. Основні підходи до визначення хронологічних меж глобалізації.

Сутність, ознаки та рівні глобалізації економіки. Функціональні блоки глобальної економіки. Рівневі вияви глобалізації.

Суперечності глобалізації та її моделі. Характерні ознаки неоліберальної моделі глобалізації. Сутність та характеристики «глобалізації з людським обличчям».

Сутність та класифікація глобальних проблем людства. Взаємопов'язаність та передумови вирішення глобальних проблем.

Концепція «сталого розвитку» та її еволюція. Передумови та шляхи вирішення глобальних проблем.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2010. – 550 с.
2. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: Підручник. 2-ге видання. – К.: Знання, 2014. – 431 с.
3. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії. – К.: Знання, 2008. – 263 с.
4. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси. Навч. посіб. / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Атіка, 2006. – 368 с.
5. Базилевич В.Д., Ильин В.В. Метафизика экономики. – К.: Знання; М.: Рыбари, 2010. – 925 с.
6. Базилевич В.Д., Ильин В.В. Экономико-философская мысль современного мира. – К.: Знання, 2015. – 821 с.
7. Бодров В. Г. Трансформація економічних систем: концепції, моделі, механізми регулювання та управління: навч. посіб. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 104 с.
8. Вітренко А.О. Сервісна економіка: теорія, сучасні виклики та глобальні тренди. – К.: Знання, 2016. – 413 с.
9. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». – 2008. – 296 с.
10. Гальчинський А. Політична нооекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань. – К.: Либідь, 2013. – 472 с.
11. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. – НАН України; ІЕП НАН України. – К., 2009. – 864 с.
12. Гражевська Н.І. Економічні системи епохи глобальних змін: Монографія – К.: Знання, 2008. – 431 с.
13. Економічна теорія: Політекономія. Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – 9-те вид., перероб. і допов. – К.: Знання-Прес, 2014. – 710 с.
14. Економічна теорія: Політекономія: практикум: навч. посіб. / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719 с.
15. Економічна теорія: Практикум для студентів неекономічних спеціальностей: Навч. посіб. / В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, В.І. Трохименко. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2016. – 160 с.
16. Ігнатюк А.І. Галузеві ринки: теорія, практика, напрями регулювання. Монографія. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 465 с.
17. Ігнатюк А.І. Економіка галузевих ринків: Навч. посібник. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2015. – 448 с.
18. Історія економічних учень: Підручник у 2 ч. / За ред. В.Д. Базилевича. – 3-тє вид., випр. і допов. – К.: Знання, 2006. – Ч.1 – 582с. Ч.2 – 575 с. – (Класичний університетський підручник).
19. Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посіб. / уклад.: В.Д.Базилевич, Н.І. Гражевська, А. О. Маслов та ін.; За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 1198 с.
20. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: пер. 17-го англ. изд. – М.: ИНФРА-М, 2009. – XXVIII. – 916 с.

21. Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 703 с. – (Класичний університетський підручник).
22. Маслов А.О. Інформаційна економіка: становлення, структура та теоретичне осмислення: монографія. – К.: Аграр Медіва Груп, 2012. – 431 с.
23. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – 2 видання переробл. і доповн. – К.: Знання, 2008. – 679 с. – (Класичний університетський підручник)
24. Мікроекономіка: практикум: Навч. посіб. / За ред. В. Д. Базилевича. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2010. – 491 с.
25. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: Довідник. – К.: Знання-Прес, 2007. – 440 с.
26. Слухай С. Довідник базових термінів та понять з мікроекономіки. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ: Аграр Медія груп, 2015. – 374 с.
27. Страхування: Підручник/ За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008 – 1019 с. – (Класичний університетський підручник).
28. Страхування: практикум: навч. посіб. / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 607с.
29. Фондовий ринок: підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. Книга 1. – К. : Знання, 2015. – 621 с.
30. Фондовий ринок: підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. Книга 2. – К. : Знання, 2016. – 686 с.
31. Цінні папери: підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В.Ковтун та ін., за ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 1094 с.
32. Цінні папери: практикум: Навч. посіб. + ком пакт-диск / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2013. – 791 с.
33. Чухно А.А. Економічна теорія: [у 2-х т.] – К.: ДННУ АФУ, 2010.
34. Экономическая теория: политэкономия: Учебник / Под ред. В. Д. Базилевича. – М.: Рыбари; К.: Знання, 2009. – 870 с.
35. A Dictionary of Economics / Hashimzade N., Myles G. D. , Black J. – 5th Revised edition Edition. – Oxford Quick Reference, 2017. – 592 p.
36. Boyes W. J. , Melvin M. Microeconomics. – 10th Revised edition Edition. – US, 2015. – 528 p.
37. Brancaccio E., Fontana G. The Global Economic Crisis: New Perspectives on the Critique of Economic Theory and Policy. – Routledge, UK, 2014. – 352 p.
38. Curtis D., Irvine I. Microeconomics: Markets, Methods and Models – Lyryx, 2014. – 425 p.
39. Mankiw N. G. Principles of Economics. – 6th Revised edition Edition. – United States, Cengage Learning, 2011. – 890 p.
40. Microeconomic Theory / Nicholson W., Snyder C. , Stewart R. – Cengage Learning EMEA, UK, 2015. – 658 p.
41. Rittenberg L., Tregarthen T. Principles of Economics – Flat World Knowledge, 2011. – 913 p.
42. Roffe J. Abstract Market Theory: 2015. – Palgrave MacMillan, UK, 2015. – 180 p.
43. Samuelson P.A., Nordhaus W.D. Economics – 19th Revised edition Edition. – McGrawHill Companies, 2009. – 781 p.

1.2. МАКРОЕКОНОМІКА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет, методи та функції макроекономіки

Макроекономіка як явище і як сфера знань (наука).

Рівні економічної системи, їх взаємозв'язок. Предмет макроекономіки. Об'єкт макроекономічного дослідження. Суб'єкти макроекономіки. Завдання макроекономічної теорії. Позитивна та нормативна макроекономіка. Функції макроекономіки.

Місце макроекономіки в системі наук. Зв'язок макроекономічних досліджень з основними економічними теоріями, економічною політикою держави, мікроекономікою, економіко-математичним моделюванням та іншими науками.

Методи макроекономіки. Загальнонаукові методи макроекономічних досліджень. Специфічні методи макроекономічних досліджень. Агрегування. Макроекономічне моделювання. Класифікація макроекономічних моделей. Екзогенні та ендогенні параметри.

Тема 2. Макроекономічна модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів

Економічний кругообіг у закритій економіці без участі держави (закритій приватній економіці): проста та ускладнена моделі.

Модель кругообігу закритої економіки за участю держави (закритої змішаної економіки). Модель кругообігу відкритої економіки.

Тема 3. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Теоретичні основи СНР. Етапи розвитку СНР. Принципи СНР. Порівняльний аналіз Балансу народного господарства (БНГ) та системи національних рахунків.

Основні поняття та макроекономічні показники у СНР-93. Валовий внутрішній продукт (ВВП, або GDP). Методи виміру ВВП. Валовий національний дохід (ВНД, або GNI). Валовий національний наявний дохід (ВННД, або GNDI). Чистий національний дохід (ЧНД, або NNI).

Номинальний та реальний ВВП. Індекси цін та дефлятор ВВП. Фактичний та потенційний обсяг національного виробництва.

Чистий економічний добробут (ЧЕД). Нові макроекономічні показники: індекс людського розвитку, індекс економічної свободи, рівень глобалізації, рівень тінізації.

Тема 4. Сукупний попит та сукупна пропозиція в макроекономічному аналізі

Сукупний попит (AD). Структура сукупного попиту: споживчий попит домогосподарств (C), інвестиційний попит національного підприємницького сектора (I), попит держави (G) та попит закордону (NE). Цінові та нецінові чинники сукупного попиту. Крива сукупного попиту. Ефекти сукупного попиту.

Сукупна пропозиція (AS). Кейнсіанський, проміжний та класичний відрізки кривої сукупної пропозиції у короткостроковому періоді. Крива сукупної пропозиції у довгостроковому періоді. Цінові та нецінові чинники сукупної пропозиції.

Модель AD-AS. Ефект храповика. «Парадокс ощадливості».

Тема 5. Споживання, заощадження та інвестиції

Споживання як функція доходу після сплати податків. Заощадження як функція доходу після оподаткування. Графіки функцій споживання та заощадження. Автономне споживання та чинники, що його визначають. Середня схильність до споживання (APC або $\bar{c}$) та середня схильність до заощадження (APS або $\bar{s}$). Гранична схильність до споживання (MPC або c') та гранична схильність до заощаджень (MPS або s').

Теорії споживання: Дж. М. Кейнса, С. Кузнеця, І. Фішера, Ф. Модильяні, М. Фрідмена.

Економічний зміст та види інвестицій. Валові інвестиції. Чисті інвестиції. Амортизація. Взаємозв'язок між інвестиціями та заощадженнями.

Тема 6. Теорія мультиплікатора-акселератора

Автономні інвестиції: суб'єкти, джерела, мета. Кейнсіанська теорія автономних інвестицій. Гранична ефективність капіталу. Неокласична теорія автономних інвестицій.

Мультиплікатор інвестицій: сутність та методи виміру. Простий та ускладнений мультиплікатори інвестицій. Розрив ВВП: рецесійний та інфляційний.

Індукційовані інвестиції: суб'єкти, джерела, мета. Модель акселератора. Коефіцієнт акселерації. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора.

Тема 7. Національний ринок товарів та послуг (благ)

Національний ринок, його зміст, структура, об'єкти, суб'єкти.

Загальна економічна рівновага. Модель Л. Вальраса.

Класична модель рівноваги на ринку благ.

“Кейнсіанська революція“ у макроекономіці. Модель “витрати-випуск“ (“кейнсіанський хрест“) та “ін'єкції-вилучення“. Кейнсіанське уявлення про засоби впливу держави на загальну рівновагу через елементи сукупних витрат.

Модель IS (“інвестиції – заощадження“) – модель рівноваги на ринку благ у короткостроковому періоді.

Тема 8. Ринок грошей і проблеми його рівноваги

Ринок грошей: зміст, об'єкти, суб'єкти, структура. Ліквідність грошових засобів. Грошові агрегати. Власне гроші та майже гроші.

Грошова маса та грошова база. Банківські резерви та їх структура. Грошовий мультиплікатор: простий та ускладнений. Коефіцієнт депонування. Коефіцієнт резервування.

Пропозиція грошей трьома суб'єктами: Центральним банком, комерційними банками та небанківським сектором.

Попит на гроші. Класична концепція попиту на гроші. Кількісна теорія грошей. Рівняння Фішера та “кембриджське рівняння“. Кейнсіанська модель попиту на гроші (теорія переваг ліквідності).

Рівновага грошового ринку: короткострокова та довгострокова. Модель LM (“ліквідність – гроші”) Дж. Хансена. Взаємодія грошового ринку з ринком благ - модель Дж. Хікса IS–LM.

Тема 9. Національний ринок праці та його взаємодія з товарним та грошовим ринками

Національний ринок праці. Об’єкти та суб’єкти ринку праці.

Інституціональне та неінституціональне населення. Економічно активне населення. Економічно неактивне населення. Зайнятість і безробіття. Форми зайнятості. Рівень зайнятості. Рівень безробіття.

Попит на працю (L^D) та фактори, що на нього впливають. Пропозиція праці (L^S) та чинники, що її визначають.

Неокласична та кейнсіанська теорії відновлення рівноваги на ринку праці.

Модель Хікса – Хансена – модель рівноваги ринків товарів, грошей та праці.

Тема 10. Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку

Макроекономічна нестабільність. Циклічність як форма прояву макроекономічної нестабільності. Тренд. Основні фази економічного (ділового) циклу та їх ознаки. Види циклів. Порівняльна характеристика класичного економічного (ділового) циклу та сучасних економічних коливань. Рецесія. Стагнація. Стагфляція. Теорії циклічного розвитку.

Нециклічні коливання. Структурні кризи: види та особливості.

Моделі економічних коливань. Кейнсіанські моделі економічних коливань: модель Самуельсона – Хікса (мультиплікатора – акселератора), модель Калдора. Неокласичні моделі економічних коливань: модель реального економічного циклу, стохастична модель циклу.

Державне антициклічне регулювання.

Тема 11. Макроекономічна нестабільність: інфляція та безробіття

Інфляція, її суть та причини виникнення. Вимірювання інфляції. Індекси та темп інфляції. Види інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат (пропозиції). Передбачувана та непередбачувана інфляція. Помірна, галопуюча та гіперінфляція. Дефляція.

Соціально-економічні наслідки передбачуваної та непередбачуваної інфляції. Ефект Фішера. Ефект Олівера-Танзі. Інфляційний податок. Монетаристське пояснення причин інфляції. Кейнсіанський погляд на інфляцію.

Безробіття як фактор макроекономічної нестабільності. Типи (форми) безробіття. Природний рівень безробіття. Приховане безробіття та прихована зайнятість. Теорії безробіття: класична, кейнсіанська, концепція природнього безробіття М.Фрідмана. Соціально-економічні наслідки безробіття. Закон А.Оукена.

Зв’язок інфляції та безробіття. Крива А.Філліпса. Антиінфляційна політика держави. Заходи держави, спрямовані на обмеження безробіття.

Тема 12. Економічне зростання

Макроекономічний зміст економічного зростання. Типи економічного зростання: екстенсивний та інтенсивний. Джерела та фактори економічного зростання. Темпи економічного зростання. Виробнича функція Кобба–Дугласа.

Кейнсіанські моделі економічного зростання. Модель економічного зростання Є. Домара. Модель економічного зростання Р.Харрода.

Неокласична модель економічного зростання Р.Солоу. Норма зношування капіталу (амортизація (σ)). Темп зростання населення (n). Темп реалізації технічного прогресу (g). Технічний прогрес як нескінченний фактор економічного зростання. “Золоте правило” Е.Фелпса. Залишок Солоу.

Економічне зростання та економічний розвиток.

Межі економічного зростання та його державне регулювання.

Тема 13. Держава в системі макроекономічного регулювання

Економічна необхідність державного втручання в економіку. Відмови ринку. Функції держави. Напрямки державного регулювання економіки.

Види, цілі та інструменти макроекономічної політики. Стабілізаційна політика. Економічні мультиплікатори - державних видатків, податковий, грошовий – та їх вплив на сукупний продукт.

Засоби економічної політики: адміністративні та нормативно-правові (планування, антимонопольне регулювання, протидія затуханню конкуренції, розробка державних стандартів та норм, ліцензування, обмеження виробництва, імпорту, експорту і т. ін.) та соціально-економічні (бюджетно-податкові, грошово-кредитні, соціальні).

Суперечність цілей макроекономічної політики та проблема її координації.

Тема 14. Грошово-кредитна політика держави

Грошово-кредитна система: зміст, структура, об'єкти, суб'єкти та функції. Особливості сучасної грошово-кредитної системи.

Роль Центрального банку у здійсненні грошово-кредитної політики. Функції Центрального банку. Засоби прямого та опосередкованого впливу грошово-кредитної політики. Монетарна експансія та монетарна рестрикція. Політика „дорогих” та „дешевих” грошей.

Комерційні банки та мультиплікація банківських депозитів. Функції комерційних банків.

Небанківські фінансові і кредитні установи як суб'єкти грошово-кредитної системи.

Тема 15. Фіскальна політика держави

Фіскальна політика, її зміст та функції. Фіскальна експансія та фіскальна рестрикція. Автоматична фіскальна політика. Дискреційна фіскальна політика. Мультиплікатори фіскальної політики. Державні видатки.

Податкова система. Податки, їх функції та класифікація. Податкова ставка. Податкові пільги. Системи оподаткування: прогресивна, пропорційна, регресивна. Крива А. Лаффера.

Бюджетна система. Державний бюджет та його види: фактичний, структурний та циклічний.. Структура державного бюджету. Збалансований, дефіцитний та

профіцитний державний бюджет. Види бюджетного дефіциту. Методи фінансування дефіциту державного бюджету.

Державний борг: сутність, причини, види. Взаємозв'язок дефіциту бюджету та державного боргу. Дефолт. Управління державним боргом.

Тема 16. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Мегаекономічний рівень економіки. Світовий ринок та його суб'єкти. Форми міжнародних економічних відносин (МЕВ). Політики протекціонізму та фритредерства. Показники відкритості національної економіки.

Світова валютна система: зміст, структура. Валютні курси.

Торгівельний і платіжний баланси: зміст і структура.

Модель малої відкритої економіки. Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків. Модель Манделла-Флемінга при фіксованому та плаваючому обмінних курсах.

Тема 17. Макроекономічна політика трансформаційних систем

Трансформаційна економічна система як історичний феномен. Вибір шляху ринкової трансформації. Макроекономічне реформування у постсоціалістичних економіках: зміст, цілі, напрямки.

Тенденції та суперечності макроекономічної системи перехідних економік.

Структурні деформації в економіках перехідного типу та проблеми реструктуризації трансформаційних економік.

Розподіл доходів, рівень життя та проблеми соціального захисту в трансформаційних економіках. Соціальні деформації. Система суперечностей у трансформаційний період та методи їх розв'язання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О. Макроекономіка. Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 743 с. (Класичний університетський підручник).
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / За ред. В.Д. Базилевича. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Знання, 2010. – 550 с.
3. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Макроекономіка: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, доп. – К.: Атіка, 2009. – 368с.
4. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси. Навч. посіб. / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Атіка, 2004. – 368 с.
5. Гальчинський А. С. Криза і цикли світового розвитку. – К.: «АДЕФ-Україна», 2009. – 392 с.
6. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. – НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. – К., 2009.– 864 с.
7. Історія економічних учень: Підручник у 2 ч. / За ред. В. Д. Базилевича. – 3-тє вид., випр. і допов. – К.: Знання, 2006. – (Класичний університетський підручник).

8. Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посіб. / уклад.: В.Д.Базилевич, Н.І. Гражевська, А. О. Маслов та ін.; За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 1198 с.
9. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики. – М.: Экономика, 1989.
10. Моторин Р. М., Моторина Т. М., Система національних рахунків: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2001. – 336 с.
11. Панчишин С. Макроекономіка: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001.– 616 с.
12. Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія та політика: Підручник. – К.: Таксон, 2004. – 348 с.
13. Самюельсон Пол А., Нордгауз Вільям Д. Макроекономіка / Пер. с англ. – К.: Основи, 1995.– 573 с.
14. Стігліц Джозеф. Економіка державного сектора. – К.: Основи, 1998. – 854 с.
15. Страхування: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008 – 1019 с. – (Класичний університетський підручник).
16. Страхування: практикум: навч. посіб. / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 607с.
17. Фондовий ринок: підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін. ; за ред. В.Д. Базилевича. Книга 1. – К. : Знання, 2015. – 621 с.
18. Фондовий ринок: підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін. ; за ред. В.Д. Базилевича. Книга 2. – К. : Знання, 2016. – 686 с.
19. Цінні папери: підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В.Ковтун та ін., за ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 1094 с.
20. Цінні папери: практикум / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2013. – 791 с.
21. Фридмен М. Количественная теория денег: Пер. с англ. – М.: Эльф Пресс, 1996. – 318 с.
22. Atkinson A.V. Inequality: What Can Be Done? – Harvard University Press, USA, 2015. – 400 p.
23. Bookstaber R. The End of Theory: Financial Crises, the Failure of Economics, and the Sweep of Human Interaction. – Harvard University Press, USA, 2017. – 240 p.
24. Carlin W., Soskice D. Macroeconomics: Institutions, Instability, and the Financial System. – Oxford University Press, 2014. – 680 p.
25. Cooper R., John A. Macroeconomics: Theory through Applications –The Saylor Foundation , 2013. – 680 p.
26. Dornbusch R., Fischer S., Startz R. Macroeconomics. – 11th Revised edition Edition. – McGraw-Hill/Irwin, 2010. – 657 p.
27. Keynes J. M.The General Theory of Employment, Interest and Money. – Chile, 2008. – 240 p.
28. Mankiw N. G. Macroeconomics. – 8th Revised edition Edition. – United States, Worth Publishers, 2012. – 608 p.
29. Samuelson P.A., Nordhaus W.D. Economics – 19th Revised edition Edition. – McGrawHill Companies, 2009. – 781 p.
30. Shaikh A. Capitalism: Competition, Conflict, Crises. – Oxford University Press, USA, 2016. – 1024 p.

1.3. ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ УЧЕНЬ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Економічна думка Стародавнього світу та середньовіччя

Особливості економічної думки Стародавнього Сходу.

Економічна думка Стародавньої Греції та Риму.

Особливості економічної думки епохи середньовіччя. Економічна думка раннього середньовіччя (V-X ст.). Економічна доктрина зрілого середньовіччя (XI-XV ст.)

Економічна думка пізнього середньовіччя. Економічні ідеї та нова господарська етика руху Реформації (XVI-XVII ст.), їх вплив на світовий суспільно-економічний розвиток. Соціальні утопії пізнього середньовіччя (Т. Мор, Т. Кампанелла). Економічні ідеї антифеодальних рухів.

Тема 2. Меркантилізм

Історичні умови виникнення. Меркантилізм як перша система ринкових економічних поглядів епохи первісного нагромадження капіталу. Особливості меркантилізму як напряму економічної думки. Своєрідність методології. Погляди на природу грошей, грошовий обіг, зміст і джерела суспільного багатства.

Основні етапи розвитку меркантилістської доктрини та принципів економічної політики. Ранній меркантилізм (XV-XVI ст.), доктрина грошового балансу. Протекціонізм. Пізній меркантилізм і доктрина торгівельного балансу (XVII-XVIII ст.).

Особливості меркантилізму в окремих країнах.

Місце меркантилізму в історії економічних учень. Раціональні елементи економічних поглядів та ознаки історичної обмеженості. Теоретичні оцінки меркантилізму лірами провідних напрямів економічної теорії.

Тема 3. Виникнення класичної політичної економії

Історичні умови виникнення класичної політичної економії. Загальна характеристика, історичні межі та етапи розвитку класичної школи.

Зародження класичної політичної економії в Англії та Франції (В. Петті, П. Буагільбер).

Характеристика економічних ідей фізіократів як передвісників економічного лібералізму. Економічні погляди Ф. Кене.

Ідеї економічного лібералізму А. Сміта. Обґрунтування принципів ліберальної економічної політики, фритредерство.

А. Сміт як засновник теоретичної системи класичної політичної економії. Розробка теорії вартості, розподілу праці, обміну, грошей. А. Сміт про доходи суспільства та їх розподіл. Вчення про капітал, його структуру і відтворення, продуктивну і непродуктивну працю.

Місце теоретичної спадщини А. Сміта в світовій економічній науці.

Тема 4. Подальша еволюція класичної економічної теорії у XIX ст.

Історичні умови та соціально-економічні фактори розвитку класичної школи політичної економії у першій половині XIX ст. Вплив промислової революції.

Теоретична система Д. Рікардо Особливості методології. Розвиток трудової теорії вартості. Концепція витрат виробництва. Теорія розподілу доходів: заробітної плати, прибутку. Рікардіанська теорія ренти. Концепція порівняльних переваг та обґрунтування принципів ліберальної зовнішньоекономічної політики. Подальша еволюція та завершення рікардіанської школи.

Економічні ідеї Т.Р. Мальтуса. Теорія народонаселення та її сучасне наукове значення. Теорія реалізації Т.Р. Мальтуса: неортодоксальний підхід.

Подальша розробка ідей ринкового лібералізму в теоретичній спадщині Ж.Б. Сея. Теорії трьох факторів виробництва, ринків та реалізації. Економічні погляди В.Н. Сеніора. Теорії "економічних гармоній" Ф. Бастія та Ч. Кері.

Дж.Ст. Мілль - завершувач класичної політичної економії.

Розвиток ідей класичної школи в українській економічній думці XIX ст. (І. Вернадський, М. Бунге).

Місце класичної школи політичної економії в історії економічних учень

Тема 5. Історична школа

Історичні чинники виникнення національно-орієнтованої економічної думки Німеччини. Започаткування Ф. Лістом науки про національне господарство. "Національна система політичної економії" Ф. Ліста. "Національна система політичної економії" Ф. Ліста. Критика класичної політичної економії. Особливості методології Ф. Ліста. Теорія стадій економічного розвитку. Вчення про продуктивні сили та множинність факторів економічного розвитку. Промислове виховання нації. Обґрунтування політики державного протекціонізму.

Формування історичної школи (В. Рошер, Б. Гільдебранд, К. Кніс). Особливості методології. Подальший розвиток історичного методу представниками старої історичної школи. Вчення про розвиток національної економіки. Періодизація етапів еволюції господарства. Вчення про природу людини та роль людського фактору.

Тема 6. Нова історична школа та соціальний напрям

Історичні умови формування нової історичної школи. Теоретичні витoki та особливості методології. Економічні погляди Г. Шмоллера, Л. Brentано, К. Бюхера. Консервативна та соціал-реформістська течія нової історичної школи.

Подальший розвиток історичного напрямку в працях В. Зомбарта та М. Вебера. Дослідження факторів економічного розвитку та розробка проблем генезису капіталізму.

Соціальний напрям в економічній теорії Німеччини (Р. Штаммлер, Р. Штольцман). Вивчення соціально-правових та морально-етичних аспектів господарської системи. Дослідження ролі та значення суспільних інститутів. Обґрунтування шляхів соціально-правового реформування суспільства.

Місце історичної школи та соціального напрямку економічної думки в історії економічних учень.

Тема 7. Економічні ідеї європейського еволюціонізму та соціального утопізму

Генезис соціально-утопічної думки XIX ст. Історичні умови формування.

Економічні аспекти еволюційної теорії суспільного розвитку А. Сен-Сімона. Стадіальність соціально-економічного розвитку. Започаткування технократичного детермінізму. Передбачення впливу техногенних факторів на соціальної реорганізації суспільства.

Економічні ідеї утопічного соціалізму Ш. Фур'є та Р. Оуена.

Соціально-утопічна критика капіталізму та класичної доктрини. Еволюція поглядів Ж.Ш. Сімонді. Апологія дрібнотоварного укладу. Економічний зміст соціалістичних поглядів П.Ж. Прудона.

Економічні погляди російського народництва та революційних демократів.

Економічні ідеї ліберальної та революційно-демократичної думки в Україні (М. Драгоманов, С. Подолинський, І. Франко).

Тема 8. Економічна теорія марксизму

Історичні умови виникнення та ідейно-теоретичні джерела економічної теорії марксизму. Етапи формування та розвитку марксистського економічного вчення. Особливості методології К. Маркса. Марксизм про рушійні сили, механізм та фази соціально-економічного розвитку суспільства.

Розробка проблем політичної економії в "Капіталі" К. Маркса. Марксова теорія вартості, грошей, товарного виробництва. Вчення про капітал та його форми. Теорія додаткової вартості. К. Маркс про економічні закони та суперечності капіталізму. Вирішення проблем розподілу та соціальної справедливості в працях К. Маркса.

Марксова теорія відтворення суспільного продукту та її наукове значення.

К. Маркс про історичне місце капіталізму та економічні передумови переходу до соціалізму. Уявлення К. Маркса та Ф. Енгельса про економічний устрій соціалізму.

Критичний аналіз історії економічної думки в творах К. Маркса.

Місце марксизму в історії розвитку світової економічної думки.

Тема 9. Генезис економічних концепцій соціал-демократії

Історичні умови подальшої еволюції теоретичної доктрини соціал-демократії на межі XIX-XX ст. Фактори диференціації економічних поглядів.

Ліворадикальна ревізія марксизму. Економічні ідеї більшовизму (В.І. Ленін).

Ліберально-реформістська ревізія економічної теорії марксизму. Соціально-економічні умови виникнення. Економічні погляди Е. Бернштейна. Ревізія методології та економічного вчення ортодоксального марксизму. Теоретичне обґрунтування еволюційного розвитку капіталізму, економічного реформізму.

Теорія "ультраімперіалізму" К. Каутського. Теорії "організованого капіталізму" та "фінансового капіталу" Р. Гільфердінга.

Критичний марксизм в Україні та Росії. Особливості економічних поглядів представників "легального марксизму" (П. Струве, М. Туган-Барановський, С. Булгаков, М. Бердяев).

Еволюція соціально-економічних концепцій соціал-демократії. Економічна платформа демократичного соціалізму: промислова демократія, співучасть у капіталі, доходах та управлінні, соціальне партнерство.

Тема 10. Виникнення та розвиток маржиналізму

Причини виникнення та теоретичні витoki маржиналізму. Особливості методології, суть та етапи маржинальної революції.

Передвісники маржиналізму та започаткування теорії граничної корисності (Й. Тюнен, А. Курно, Ж. Дюпюї, Г. Госсен). Становлення функціонального економічного аналізу (А. Курно).

Австрійська школа маржиналізму (К. Менгер, Ф. Візер, Е. Бем-Баверк). Методологія австрійської школи. Суб'єктивно-психологічна концепція цінності та ринкової ціни товару.

Англійська школа маржиналізму (У.С. Джевонс).

Розвиток маржиналізму в Україні: Київська психологічна школа (Д. Піхно, О. Білімович та ін.), Р. Орженцький, М. Туган-Барановський.

Методологія математичного аналізу в політичній економії. Започаткування математичних методів в економічних дослідженнях (А. Курно). Лозаннська школа маржиналізму. Модель загальної ринкової рівноваги Л. Вальраса. Критерій стійкої рівноваги та ефективності виробництва: оптимум В. Парето.

Тема 11. Кембриджська школа та формування неокласичного напрямку

А. Маршалл і започаткування неокласичного напрямку. Особливості методології. "Принципи економікс" А. Маршалла: заснування "економікс" як галузі теоретичної економіки.

А. Маршалл як засновник функціонального мікроекономічного аналізу. Теорія ринкового ціноутворення. Синтез класичної та маржинальної теорій цінності. Функціональний аналіз ринку. Ринкова рівновага.

Продовження неокласичного аналізу представниками Кембриджської школи. Розробка А. Пігу економічної теорії добробуту.

Американська школа маржиналізму (Д.Б. Кларк). Граничний аналіз продуктивності факторів виробництва. Граничний аналіз та теорія доходів.

Розвиток неокласичних ідей в Україні. М. Туган-Барановський: синтез класичної теорії цінності та маржинальної концепції граничної корисності. Розробка українськими економістами проблем функціонального мікроекономічного аналізу та здійснення економіко-математичних досліджень (Д. Піхно, Р. Орженцький, О. Білімович, Є. Слуцький).

Внесок неокласичної теорії в історію світової економічної теорії.

Тема 12. Виникнення інституціоналізму

Соціально-економічні умови виникнення інституціоналізму. Ідейно-теоретичні джерела. Теоретико-методологічне протистояння неокласичній ортодоксії. Особливості предмету дослідження. Поняття інститутів. Методологічні принципи інституціоналізму.

Соціально-психологічний інституціоналізм Т. Веблена. Концепції "бездіяльного класу" та "абсентейстської власності".

Соціально-правовий інституціоналізм Дж. Коммонса. Теорія угод. Правовий механізм розв'язання конфліктів та суперечностей.

Кон'юнктурно-статистичний інституціоналізм У. Мітчелла. Розробка теорії циклів. "Гарвардський барометр". Дослідження динаміки макроекономічних показників національної економіки.

Ідея суспільного контролю над економікою.

Внесок інституціоналізму в історію світової економічної теорії.

Тема 13. Еволюція інституційного напрямку економічної теорії

Особливості розвитку інституційного напрямку та його місце в структурі сучасної світової економічної думки. Етапи еволюції інституціоналізму в другій половині ХХ ст.

Інституційні теорії трансформації економіки та суспільства. Соціально-інституційні технократичні концепції. Теорії індустріального та нового індустріального суспільства Дж. Гелбрейта. Теорія постіндустріалізму (Д. Белл, А. Тоффлер, П. Дракер, Є. Масуда та ін.)

Розвиток економічних теорій неінституціоналізму в останній третині ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Теоретичні витoki та методологічні особливості. Теорія трансакційних витрат (Р. Коуз, О. Вільямсом та ін.). Економічна теорія прав власності (Р. Коуз, А. Алчіан та ін.). Теорія суспільного вибору (Дж. Б'юкенен, Г. Таллок та ін.). Нова економічна історія (Д. Норт, Р. Фогель).

Місце інституціоналізму в світовій економічній думці. Теоретичне та практичне значення інституційної теорії для трансформаційних економік.

Тема 14. Виникнення кейнсіанства як загальноекономічної теорії макроекономічного аналізу

Історичні умови виникнення та теоретичні витoki кейнсіанства. "Загальна теорія зайнятості, проценту та грошей" Дж.М. Кейнса. Критика класичних та неокласичних поглядів на проблеми ринкової стабільності та саморегулювання. Особливості кейнсіанської методології.

Макроекономічна теорія Дж.М. Кейнса. Концепція ефективного попиту. Схильність до споживання та заощадження. Основний психологічний закон. Теорія мультиплікатора інвестицій Дж.М. Кейнса. Фактори інвестиційного попиту. Мотиви переваги ліквідності. Теорія проценту, грошей та заробітної плати. Кейнсіанська концепція управління попитом. Інструменти регулювання ринкової економіки.

Загальний зміст кейнсіанської теоретичної революції. Вплив кейнсіанства на розвиток економічної теорії та практики ринкового господарювання.

Тема 15. Подальша еволюція кейнсіанського напрямку

Історичні умови формування некейнсіанства. Розробка некейнсіанських теорій економічного циклу (Дж. Хікс, Е. Хансен). Розробка теорій економічної динаміки та економічного росту (Р. Харрод, Є. Домар).

Кейнсіансько-неокласичний синтез (Дж. Хікс, Е. Хансен, П. Семюелсон). Модель IS-LM Хікса-Хансена та її місце в сучасній макроекономічній теорії. Вихідна кейнсіанська модель (45-градусне кейнсіанство) та основні види кейнсіанської макроекономічної регуляторної політики.

Ліве кейнсіанство: теоретичні джерела та методологічні особливості (Д. Робінсон, Н. Калдор, П. Сраффа). Посткейнсіанство: англійська (Н. Калдор, П. Сраффа та ін.) та американська (П. Девідсон, С. Вайнтрауб, Х. Мінські та ін.) течії. Теоретичні джерела та особливості методології. Розробка кредитно-фінансових та монетарних проблем макроекономічної стабільності, вдосконалення засобів державної регуляторної політики.

Нове кейнсіанство: пріоритети макроекономічного аналізу та економічної політики. Розробка нового синтезу макро- та мікроекономічної теорії. Концепція економічної невизначеності та асиметрії інформації (Дж. Стігліц Дж. Акерлоф та ін.).

Місце кейнсіанства в структурі економічної теорії ХХ ст. та сучасності.

Тема 16. Європейський неолібералізм

Історичні умови виникнення неолібералізму. Теоретичні основи та методологічні принципи. Основні школи неолібералізму.

Неоавстрійська школа неолібералізму (Л. Мізес, Ф. Хайєк). Філософія економічної свободи Ф. Хайєка. Економічний лібералізм та регульованість економіки.

Фрейбурзька школа: особливості методології ордолібералізму. Вчення В. Ойкена про ідеальні типи господарства та основні принципи економічної політики. Концепція соціального ринкового господарства (А. Мюллер-Армак, В. Репке, О. Рюстов, Л. Ерхард). Ідея суспільного контролю над ринковою економікою. Ринкова свобода та соціальна справедливість. Соціально-економічні функції держави. Розвиток неоліберальної моделі ринкового господарства.

Значення теоретичної спадщини неолібералізму для здійснення трансформаційних процесів у трансформаційних економіках.

Тема 17. Економічні теорії неоконсерватизму

Криза кейнсіанства та відродження неокласики в якості неоконсервативного напрямку. Теоретичний зміст та структура економічного неоконсерватизму.

Монетаризм як центральна теорія неоконсерватизму. Теоретичні джерела та методологічні особливості. Економічні погляди М. Фрідмена.

Економічна теорія пропозиції (А. Лаффер, Дж. Гілдер). Крива А. Лаффера. Аналіз економічних наслідків податкової політики та обґрунтування її лібералізації.

Теорія раціональних очікувань (Р. Лукас, Т. Сарджент, Н. Уоллес). Обґрунтування обмеження регулюючих заходів держави, дерегулювання сучасної ринкової системи.

Досвід практичного втілення неоконсервативних ідей в економіці розвинутих країн та трансформаційних економіках.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Метафізика економіки: монографія. – К.: Знання-Прес, 2007. – 718 с.
2. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Філософія економіки. Історія: монографія. – К.: Знання, 2011. – 1198 с.

3. Базилевич В.Д., Ильин В.В. Экономико-философская мысль современного мира – К.: Знання, 2015.
4. Блауг М. Економічна думка в ретроспективі / Пер. з англ. – К.: Основи, 2001. – 670 с.
5. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / Пер. з нім. – К.: Основи, 1994. – 261 с.
6. Веблен Т. Теорія праздного класу / Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1984. – 368 с.
7. Всемирная история экономической мысли: В 6 т. / Гл. ред. В.Н. Черковец. – М.: Мысль, 1987-1998.
8. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст. Монографія – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 295 с.
9. Гэлбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество. Избранное. – М.: Эксмо, 2008. – 1194 с.
10. Є. Слуцький. Визнання. Творча спадщина з погляду сучасності: Монографія / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – 919 с. – (Славетні постаті).
11. Жид Ш., Рист Ш. История экономических учений. – М.: Экономика, 1995. – 544 с.
12. І. Вернадський. Витоки. Творча спадщина у контексті історії економічної думки в Україні / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2009. – 862 с. – (Славетні постаті).
13. Історія економічних учень: підручник: У 2 ч. Ч.1. / [В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, Т.В. Гайдай та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича. – 3 вид., випр. – К.: Знання, 2006. – 582 с. – (Класичний університетський підручник)
14. Історія економічних учень: підручник: У 2 ч. Ч.2. / [В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, Т.В. Гайдай та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича. – 3 вид., випр. – К.: Знання, 2006. – 575 с. – (Класичний університетський підручник)
15. Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посіб. / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 1198 с.
16. Історія економічної думки України: навч. посібник / Р.Х. Васильєва, Л.П. Горкіна, Н.А. Петровська та ін. – К.: Либідь, 1993.
17. История экономических учений: учеб. пособие / Под. ред. В. Автономова, О. Ананьина, Н. Макашевой. – М: ИНФРА-М, 2009. – 784 с.
18. История экономических учений (Современный этап): учебник / Под ред. А.Г. Худокормова). – М: ИНФРА-М, 2009. – 733 с.
19. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. – М.: Гелиос АРВ, 2002. – 352 с.
20. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1993. – 193 с.
21. Маслов А.О. Інформаційна економіка: становлення, структура та теоретичне осмислення: монографія. – К.: Аграр Медіа Груп, 2012. – 432 с.
22. Маркс К. Капітал. – Т. 1-4 // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – 2-ге вид. – К.: Держ. вид-во політ. літ. УРСР, 1963. – Т. 23-26.
23. Маршалл А. Принципы экономической науки: В 3 т. – М.: Прогресс, 1993.
24. М. Бунге: сучасний дискурс / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2005. – 697 с. – (Славетні постаті).
25. Миль Дж. Ст. Основы политической экономии / Пер. с англ. – М.: Эксмо, 2007. – 1038 с.

26. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки. К.: Основи, 2000. – 198 с.
27. Ойкен В. Основы национальной экономики. – М.: Экономика, 1996. – 349 с.
28. Панорама экономической мысли конца XX столетия: В 2 т. / Ред.: Д. Гринэуэй, М. Блини, И. Стюарт; Пер. с англ. под ред. В.С. Автономова, С.А. Афонцева. – СПб.: Экономическая школа, СПбГУЭФ, ГУ-ВШЭ, 2002. – Т.1. –668 с.; Т.2. – 671-1055 с.
29. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения. Избранное. – М.: Эксмо, 2007. – 960 с.
30. С. Булгаков. Розмисли. Творча спадщина у контексті ХХІ століття / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2006. – 903 с. – (Славетні постаті).
31. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / Пер. з англ. – К.: Port-Royal, 2001. – 612 с.
32. Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. Сучасні економічні теорії: Підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Знання, 2007. – 878 с.
33. Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. Інституційно-інформаційна економіка: підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Знання, 2008. – 700 с.
34. Шумпетер Й.А. История экономического анализа: В 3-х т. / Пер. с англ. под ред. В.С. Автономова. – СПб.: Экономическая школа, 2001.

1.4. НОВА ЕКОНОМІКА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Особливості макроекономічного середовища наприкінці ХХ ст. та передумови формування нової економіки.

Рівні економічної системи та їх взаємодія. Формування макро- та мегаекономічних рівнів, їх суб'єктна та об'єктна основа.

Цілі функціонування макроекономіки в сучасних умовах.

Сучасний етап міжнародного поділу праці та розвиток світового господарства.

Особливості циклічності сучасного соціально-економічного розвитку та структурні кризи. Циклічність інфляційних процесів та безробіття як дестабілізуючі системні фактори. Проблеми та суперечності стабілізаційної політики в умовах інформаційної експансії. Формування глобального електронного простору. Гуманізація та соціалізація економічних процесів як фактор активізації впливу широких мас населення на суспільний розвиток. Система основних макроекономічних суперечностей сьогодення. Глобальні проблеми сучасності та перспективи їх розв'язання.

Сучасна парадигма соціально-економічного розвитку. Нова політична економія.

Тема 2. Методологія дослідження сучасного суспільства та економіки. Нові макроекономічні параметри.

Діалектика цивілізаційного та формаційного підходів як фактор соціально-економічної практики.

Методологічні принципи теорії постіндустріального суспільства. Особливості сучасних методів дослідження макро- та мегаекономічних процесів в економіці та суспільстві.

Система національних рахунків: етапи розвитку, сучасні характеристики.

Чистий економічний добробут. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині. Індекс використання людського потенціалу та сучасна методика його обрахунку.

Тендерна економіка. Індекс злиденності населення. Рівень економічної свободи та його складові. Індекс конкурентоспроможності світового банку та його критерії.

Рівень глобалізації економіки. Особливості сучасної параметральної бази мегаекономіки.

Тема 3. Глобалізація соціально-економічного розвитку: суть, суперечності, тенденції розвитку.

Природа сучасної глобалізації економічного життя. Економічні аспекти глобальних проблем в умовах нової економіки.

Суперечності глобалізації соціально-економічного розвитку.

Перспективи послаблення та загострення глобальних проблем у постіндустріальному суспільстві.

Тема 4. Нова економіка: сутність, форми прояву, переваги та ризики.

Постіндустріальне суспільство і «нова економіка»: співвідношення і сутність явищ і понять. «Нова економіка» як економіка знань. Основні трактовки «нової економіки». Унікальність макроекономічного середовища «нової економіки».

«Нова економіка» – фінансова економіка. «Нова економіка» і економічні закони. Взаємозв'язок, взаємодоповнення та взаєморозвиток «нової економіки» та «старої (традиційної) економіки». Деавтоматизація механізмів взаємодії макроекономічних та мікроекономічних процесів.

Суперечності, система переваг та загроз «нової економіки».

Розвиток «нової економіки» в США та країнах ЄС. «Нова економіка» в азіатських країнах.

Тема 5. Технологічна революція кінця ХХ століття.

Інтернет-економіка.

Інформатизація, комп'ютеризація, електронізація як сутнісні чинники формування «нової економіки». Науково-інформаційна революція.

Інформація як фактор і продукт виробництва. Інформаційна теорія вартості. Проблеми визначення вартості і ціни інформації. Перспективи вартісних відносин у «новій економіці».

Інформаційний сектор – основа «нової економіки». Параметри інформаційного сектора економіки. Суспільні і приватні вигоди від запровадження інформаційних технологій.

Формування нової ринкової інфраструктури. Роль Інтернету у формуванні інформаційно-мережевої економіки.

Електронні гроші. Електронний бізнес. Електронна комерція.

Тема 6. Зміни виробничих відносин та місця людини в новій економіці.

Людський капітал: поняття і роль в «новій економіці» постіндустріального суспільства. Людський капітал і проблеми кількісної оцінки вартості компанії.

Масштаби використання і продуктивність капіталу в «новій економіці». Динаміка інвестицій в людський капітал у «новій економіці». Доктрина людських відносин. Нова якість мотивації. Менеджер як інноватор в новій економіці.

Інтелектуальний робітник як капітальний актив, власник і продукт фірми. Гуманізація економіки та тенденції, що протидіють їй. Гуманітарні проблеми «нової економіки».

Гнучка зайнятість. Робочі групи і зміна праці.

Дистанційна зайнятість.

Формування міжнародних ринків праці. Особливості трудової мобільності та міграційних процесів у «новій економіці».

Тема 7. Фірма в «новій економіці». Модифікація механізму трансакційних.

Вплив інформаційної революції на внутрішню структуру і цілі форми. Внутрішнє середовище фірми в інформаційному суспільстві. Поведінка фірми в «новій економіці».

Генеza корпорацій як особливої форми організації капіталу. ТНК і виклики нової економіки. Трансформація ієрархічної моделі в гнучкі структури. Мережеві форми організації бізнесу як важливі принципи «нової економіки».

Особливості механізму трансакційних витрат у «новій економіці».

Тема 8. Інвестиції і економічне зростання в «новій економіці».

Динаміка факторної продуктивності в епоху інформаційних технологій. Вплив запровадження інформаційних технологій на економічне зростання. Причини уповільнення темпів зростання продуктивності праці в епоху інформаційних технологій.

Інвестиції у наукоємні галузі як фактор конкурентоздатності економіки. Динаміка інвестицій в наукоємні галузі сучасної економіки.

Трансакційний капітал як елемент капіталу суспільства. Особливості макроекономічного регулювання «нової економіки».

Нерівність і розподіл витрат трансформації. Трансформаційна нерівність і економічна ефективність.

Тема 9. Україна на шляху до «нової економіки».

Особливості сучасного соціально-економічного стану України. Моделі трансформацій та перехідної економіки. Етапи і тривалість перехідного періоду.

Глобальні світові тенденції та перехідний період в Україні.

Стратегія випереджального розвитку для України. Форми реалізації випереджального розвитку.

Умови та можливості поширення принципів, механізмів та інструментарію «нової економіки» в Україні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Айзексон, Уолтер. Инноваторы. Как несколько гениев, хакеров и гиков совершили цифровую революцию / пер. с англ. – М.: Изд-во АСТ : CORPUS, 2015. – 656 с.
2. Базилевич В.Д. Интеллектуальна власність: Підручник. 2-ге видання. – К.: Знання, 2014. – 431 с.
3. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Метафізика економіки. – К.: Знання, 2007. – 718 с.
4. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Метафізика економіки. – К.: Знання; М.: Рыбари, 2010. – 925 с.
5. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Філософія економіки. Історія. – К.: Знання; М.: Рыбари, 2011. – 927 с.
6. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Економіко-філософська думка сучасного світу. – К.: Знання, 2015. – 821 с.
7. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. Пер.с.англ. под ред.В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999 – 786 с.
8. Гальчинський А. Політична нооекономіка: початок оновленої парадигми економічних знань. – К.: Либідь, 2013. – 472 с.
9. Гражевська Н.І. Економічні системи епохи глобальних змін: Монографія – К.: Знання, 2008. – 431 с.
10. Деминг У. Едвард. Новая экономика. – М.: Эксмо, 2006. – 208 с.
11. Долгин А. Манифест новой экономики. Вторая невидимая рука рынка. – М.: АСТ, 2010. – 224, [32] с.
12. Долгин А. Экономика символического обмена. 2-е изд. – М. : «Прагматика Культуры», Институт экономики культуры, 2007. – 640 с.
13. Эдвинссон Лейф. Корпоративная долговязь. Навигация в экономике, основанной на знаниях. – М.: ИНФРА-М, 2005. – XX, 248 с.
14. Эймор Дениел. Электронный бизнес: эволюция и/или революция. Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2001. – 752 с.
15. Игнацкая М.А. Новая экономика: опыт структурно-функционального анализа. Изд. 2-е, стереотипное. – М.: КомКнига, 2006. – 304 с.
16. Иноземцев В.Л. За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире: Научное издание. – М.: “Academia” – “Наука”, 1998. – 640 с.
17. Иноземцев В.Л. Расколота цивилизация. Наличествующие предпосылки и возможные последствия постэкономической революции: Научное издание. – М.: “Academia” – “Наука”, 1999. – 724 с.
18. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. Пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
19. Кастельс М. Интернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. Пер. з англ.. – К.: «Ваклер», 2007. – 304 с.
20. Клодт Хеннінг та ін.. Нова економіка: форми вияву, причини і наслідки. Монографія. – К.: Таксон, 2006. – 306 с.
21. Корнейчук Б.В. Информационная экономика. Учебное пособие. – СПб.: Питер, 2006. – 400 с.: ил.

22. Курицкий А.Б. Интернет-экономика: закономерности формирования и функционирования. – СПб.: Издательство С.-Петербургского университета, 2000. – 232 с.
23. Лазарев И.А., Хижа Г.С., Лазарев К.И. Новая информационная экономика и сетевые механизмы её развития. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2005. – 240 с.
24. Маслов А.О. Інформаційна економіка: становлення, структура та теоретичне осмислення : монографія / А.О. Маслов. – К. : Аграр Медіа Груп. – 2012. – 432с.
25. Мокир Дж. Дары Афины. Исторические истоки экономики знаний. – М.: Изд. Института Гайдара, 2012. – 408 с.
26. Уорнер М., Витцель М. Виртуальные организации. Новые формы ведения бизнеса в XXI веке. – М.: Добрая книга, 2005. – 296 с.
27. Філіпенко А.С. Економічний розвиток сучасної цивілізації: Навч. посібник. – К.: “Знання”, 2000. – 174 с.
28. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та її значення для України. – К.: Логос, 2003.
29. Чухно А.А. Твори: У 3 т. Т. 3. Становлення еволюційної парадигми економічної теорії. – К.: НАН України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Наук.-дослід. фін. ін-т при М-ві фін. України, 2007. – 712 с.

2. ПОРЯДОК ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ

Комплексний державний іспит проводиться в письмовій формі. Студентам надається право вибору екзаменаційного білета, який містить 2 теоретичних питання, 10 тестів, 1 задачу та завдання на визначення 5 категорій.

Порядок роботи над завданнями екзаменаційного білету:

- 1) вирішення тестових завдань, розв’язання задачі, визначення категорій (1 година 30 хвилин), після чого письмові відповіді здаються для перевірки членам ДЕК;
- 2) письмові відповіді на теоретичні питання (1 година 30 хвилин).

Кожне завдання виконується студентом на окремих аркушах паперу, які він отримує у секретаря Державної екзаменаційної комісії. На кожному аркуші в правому верхньому кутку студент записує свій напрям підготовки, курс, прізвище, ім’я, по-батькові, номер екзаменаційного білета. Після викладення на папері відповідей на питання екзаменаційного білету студент зобов’язаний поставити особистий підпис та дату.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Оцінки за державний іспит виставляються колегіально з урахуванням думки всіх членів ДЕК. Результати комплексного державного іспиту визначаються оцінками за 100-бальною і національною шкалою та оголошуються після оформлення протоколів засідань державних екзаменаційних комісій в день складання іспиту або наступного дня (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала відповідності 100-бальної та 5-бальної систем оцінювання

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за 5-бальною шкалою
90-100	Відмінно
85-89	Добре
75-84	
65-74	Задовільно
60-64	
35-59	Незадовільно
0-34	

Оцінювання складових частин екзаменаційного білету здійснюється за критеріями, наведеними в таблиці 2.

Таблиця 2

Критерії оцінювання відповідей на питання та завдання екзаменаційного білету

№	Структурні елементи екзаменац. білету	Максимальна кількість балів	Критерії виставлення балів	Кількість балів за відповідь
1	2	3	4	5
1, 2	Теоретичні питання	25*2 = = 50	Повне та системне розкриття сутності питання, ґрунтовний аналіз та глибоке розуміння відповідних взаємозв'язків та взаємозалежностей, посилання на провідних вчених, що займаються розробкою даної проблеми, професійне застосування необхідного категоріального апарату, вільна вербальна презентація матеріалу та володіння відповідними графічними та математичними моделями. Творчий підхід до викладення програмного матеріалу, здатність до самостійних висновків та узагальнень.	21 – 25
			Неповне розкриття сутності питання, допущення неточностей при висвітленні існуючих взаємозв'язків та взаємозалежностей, труднощі з посиланнями на провідних вчених, що займаються даною проблемою, дещо обмежене використання необхідного категоріального апарату, вільна вербальна презентація матеріалу та володіння відповідними графічними та математичними моделями. Допущені неточності та труднощі не носять принципового характеру та суттєво не впливають на правильність подальшого ходу розкриття теоретичного питання.	15 – 20

			Несистемне розкриття змісту питання, поверхнєве розуміння причинно-наслідкових взаємозв'язків та взаємозалежностей з певної проблеми, посилання на наукові праці лише окремих вчених, помилки в процесі застосування необхідного категоріального апарату, вербальна презентація матеріалу, розуміння базових графічних моделей.	8 – 14
			Нерозуміння сутності питання, фрагментарність або відсутність знань щодо базових понять, основних взаємозв'язків та взаємозалежностей між процесами та явищами, що розглядаються, репродуктивний виклад матеріалу, труднощі у вербальній презентації матеріалу, помилки у базових графічних моделях.	0 – 7
3	Тестові завдання	$10 * 2 = 20$	Тестові завдання мають закритий характер. Кожна правильна відповідь на тестове завдання оцінюється в 2 бали.	0 – 20
4	Задача	20	Правильне розв'язання задачі з обов'язковим наведенням формул розрахунку. Відповідь обґрунтовано та підкріплено аналітичними розрахунками та (за необхідності) графічно проілюстровано.	16 – 20
			Задача розв'язана на 70 – 90 %. Наведено формули розрахунків. Допущено несуттєві помилки в аналітичних розрахунках чи графічних ілюстраціях. Висновки недостатньо обґрунтовані.	11 – 15
			Задача розв'язана на 40 – 69 %. Не наведено формул розрахунків. Матеріал викладено нечітко, є помилки в аналітичних розрахунках та графічних ілюстраціях. Висновки відсутні.	6 – 10
			Задача розв'язана менше, ніж на 39 %. Не наведено формул розрахунків, пояснень та обґрунтувань. Висновки відсутні.	0 – 5
5	Визначення категорій	$5 * 2 = 10$	Правильне повне визначення всіх категорій. Кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бали	10
			Правильне неповне або неправильне визначення деяких категорій	1 – 9
			Неправильні визначення всіх категорій або відсутність їхніх визначень	0
Всього		100	Всього	0 – 100